

Betr.: Reactie consultatie Wetsvoorstel Internationaal Verantwoord Ondernemen (WIVO)

Den Haag, 18 december 2024

Beste lezers,

Fair Wear wil via deze weg het ministerie danken voor het snel oppakken van de transpositie van de CSDDD. We hebben de consultatieversie van de WIVO met interesse gelezen.

Hoofdpunten:

- De zgn. *recitals* van de CSDDD niet zijn meegenomen in de WIVO. Dit vinden wij jammer omdat sommige concepten goed worden uitgelegd in de *recitals* en dat gaat nu verloren. We zien dat dit slechts deels wordt opgevangen in de Memorie van Toelichting.
- We vinden het positief dat deze versie duidelijk stelt dat een sectorinitiatief geen 'safe harbour' constructie kan zijn. Volgende de UNGPs en de OESO-richtlijnen is het enorm belangrijk om bedrijven niet te ontslaan van hun verantwoordelijkheid voor gepaste ketenzorg. Wel kan een sectorinitiatief als facilitator ondersteunen.
- De WIVO maakt geen onderscheid tussen multistakeholderinitiatieven (MSI's) en Sectorinitiatieven, wat de CSDDD wel doet. Er wordt enkel gesproken van sectorinitiatieven. Uiteraard kan een sectorinitiatief (bijvoorbeeld die van de SER) ook een MSI zijn. Het onderscheid is echter cruciaal en zit in de governance: Bij een MSI is op het hoogste niveau balans en samenspraak tussen bedrijven, vakbonden en maatschappelijk middenveld. Deze geledingen zijn zo vertegenwoordigd in de governance van het initiatief, dat de belangen van de industrie geen doorslaggevende stem kunnen hebben in beleid en implementatie. De basis voor betekenisvolle stakeholderdialoog is daarmee al gelegd in de governance. Daarnaast is bij MSI's rekenschap (accountability) veelal strenger geregeld dan bij *industry initiatives*/sectorinitiatieven die niet in gelijke mate de stem van arbeidsrechten of milieu laten doorklinken. Het is daarom belangrijk om de verschillen te benoemen, zodat bedrijven, stakeholders en toezichthouder het onderscheid kunnen maken.

- We sluiten ons verder aan bij de suggesties van het MVO Platform. We waarderen enorm de precisie waarmee het platform door de wettekst is gelopen en positieve punten zowel als inconsistenties met de CSDDD signaleert.

Voldoende capaciteit ACM

Daarnaast zien we dat de ACM wordt aangewezen als toezichhoudende autoriteit. We hopen dat de minister ervoor zal zorgen dat de ACM met voldoende capaciteit, expertise en competenties uitgerust zal worden om hun werk naar behoren uit te kunnen voeren. Een goede wet kan niet zonder stevig, constant en consistent toezicht. Dat vergroot het beoogd gelijk speelveld.

Zorg voor een impactvolle uitvoering

Een impactvolle, praktische uitvoering van de wet wordt ook bevorderd door verstandige overheidsinvesteringen in MSI's en andere sectorinitiatieven, waar die ertoe bijdragen dat:

- Bedrijven niet investeren in het wiel opnieuw uit te vinden, maar juist een voorsprong nemen door de WIVO met gerichte inzet (en dus zo beperkt mogelijke lastendruk) impactvol implementeren. MSI's en sectorinitiatieven hebben al veel praktische handvatten ter beschikking om een gepaste zorg in te passen in een bedrijf (zoals ook al in uw MvT benoemd).
- Er meer wordt samengewerkt in de ketens. In de meeste aanvoerketens kan je meer bereiken door een goede samenwerking tussen bedrijven. Hoewel uiteraard de verantwoordelijkheid altijd bij het individuele bedrijf zal liggen, kunnen veel onderdelen van gepaste ketenzorg in de praktijk eigenlijk alleen in samenwerking met anderen efficiënt worden uitgevoerd. Zeker in complexe of gefragmenteerde sectoren als kleding of elektronica. Fair Wear heeft meerdere voorbeelden waaruit dit blijkt, zoals de aantoonbare meerwaarde van de samenwerking tussen Zeeman en Schijvens met hun gedeelde Pakistaanse toeleverancier. Zelfs in de auto-industrie wordt ingezet op samenwerking, in bijvoorbeeld *access to remedy* voor werknemers. MSI's met goede contacten en grote netwerken ter plekke in de ketens kunnen deze samenwerkingen helpen opbouwen en blijvend faciliteren.
- Bedrijven gestimuleerd worden om daadwerkelijke verbeteringen door te voeren en publiek rekenschap af te leggen over hun inspanningen. Sectorale (en in sommige gevallen wellicht ook bredere) *accountability frameworks* kunnen hierbij een faciliterende rol spelen – ook naar het grote publiek toe.
- Innovatieve werkwijzen en instrumenten worden opgezet, uitgeprobeerd en opgeschaald, zodat ze uiteindelijk de hele industrie ten goede komen

Maatschappelijk middenveld in productielanden

Daarnaast zien we dat ons werk niet dezelfde kwaliteit zou hebben zonder het maatschappelijk middenveld in productielanden. We zien graag dat de Nederlandse overheid zich een

betrouwbaar partner blijft tonen voor deze organisaties en hun expertise op het gebied van mensenrechten en milieu op waarde zal schatten.

Wij roepen op om voor de uitvoering van deze wet te bouwen op bestaande netwerken in de landen waar onze bedrijven produceren en deze actief te blijven steunen. Vele jaren geleden is Nederland begonnen te investeren in deze banden en het zou economisch niet zinvol zijn, deze steun aan onze bedrijven in de vorm van gewaardeerde partnerschappen en samenwerkingen met o.a. toeleveranciers, vakbonden en lokale overheden terug te draaien.

Gerichte feedback Memorie van Toelichting

Tenslotte wat gerichte feedback over de bijzonder nuttige Memorie van Toelichting.

- **Klachtenmechanisme (p.95):** Op p. 95 van de MvT wordt de samenwerking tussen Fair Wear en de Duitse Partnerschap voor Duurzame Textiel (PST) niet helemaal correct benoemd. Die samenwerking ziet er als volgt uit: Fair Wear heeft al decennialang een gezamenlijk klachtenmechanisme voor werknemers in de fabrieken van zo'n honderd kledingbedrijven. De PST heeft ervoor gekozen om niet zelf zo'n uitgebreid klachtenmechanisme op te zetten maar zich aan te sluiten bij dat van FW, dat daartoe opengesteld is voor PST-leden. Dit is veel efficiënter dan zelf overall werknemers trainen op hun rechten en een eigen telefoonnummer opzetten & bekendheid geven. Bovendien wordt de klachten opgenomen door getrainde professionals in de productielanden en kunnen bedrijven die vervolgens gezamenlijk ter hand nemen. Efficiënter en effectiever voor rechthebbende en bedrijf.

Een ander voorbeeld van samenwerking op dit terrein is het *grievance handling collaboration protocol* tussen Fair Wear, de PST en amfori. Hierbij is een gezamenlijk protocol opgesteld om klachten waarbij leden van meerdere initiatieven betrokken zijn in gezamenlijkheid en gestandaardiseerd op te pakken. Dit zorgt ervoor dat er beter in lijn met de *effectiveness criteria* van de UNGPs gewerkt kan worden en er beter naar herstel van de getroffen(n)/rechthebbende(n) kan worden gewerkt door gebruik te maken van de gezamenlijke invloed van de leden. Het belangrijke van dit protocol is dat het schaalbaar is en we verwachten dat er meer initiatieven zullen aansluiten in de toekomst. Meer informatie kunt u hier vinden: <https://www.amfori.org/en/news/amfori-continues-collaboration-with-fair-wear-and-pst-to-handle-grievances-in-supply-chains>

- **Common Framework for Responsible Purchasing Practices (p.101):** Dit is een samenwerking vanuit meerdere sectorinitiatieven die gezamenlijk een raamwerk hebben opgesteld. Dit is breed geconsulteerd in de kledingindustrie en door alle relevante partijen in de sector omarmd. Er wordt momenteel een *accountability framework* aan toegevoegd dat voortgang op verantwoorde inkooppraktijken op bedrijfsniveau meetbaar en inzichtelijk maakt: <https://www.cfrpp.org/consultation-afrpp>.
- **Supplier guidance op het gebied van gender gerelateerd geweld en intimidatie (p. 118):** Met de supplier guidance is op zich niets mis. Het is een zeer bruikbare richtlijn voor

bedrijven om te bespreken met hun toeleveranciers. Echter is het belangrijk dat bedrijven hun eigen rol meenemen in de risicoanalyse. Hier is vanuit Fair Wear ook specifiek beleid (<https://api.fairwear.org/wp-content/uploads/2021/08/Gender-Equality-Policy-2021.pdf>) en richtlijnen voor bedrijven ontwikkeld die hen helpen bij het doen van hun due diligence in relatie tot gender in het algemeen. Belangrijk voor Fair Wear is dat het een gezamenlijke inzet tot verbetering is en niet het afschuiven van verantwoordelijkheid door middel van een richtlijn.

- **Onderdeel c - Wijziging eigen ondernemingsplan en strategie (p.115):** Er wordt in dit deel gesteld dat de aanpak van inkooppraktijken en prijsdruk op kleinere producenten van bijzonder belang zijn voor de verkoop van landbouw- en voedingsproducten. Dit is niet minder het geval voor de kledingsector. De machtsongelijkheid in de keten is groot. Hiervoor is het hierboven genoemde Common Framework for Responsible Purchasing Practices ontwikkeld dat kledingbedrijven kan helpen bij het vaststellen of hun inkooppraktijken maatschappelijk verantwoord zijn.
- **Meaningful stakeholder engagement:** Een voorbeeld dat ook aandacht verdient is de aansluiting van multistakeholder samenwerkingsverband STITCH op het goede werk dat de SER op betekenisvolle stakeholderdialoog heeft verricht. STITCH levert binnenkort een MSE Framework op dat voortbouwt op het werk van de SER om specifiek voor de kledingsector een praktische handreiking te geven. Ook in andere sectoren zouden vergelijkbare stappen gezet kunnen worden, om bedrijven individueel en in collectief verband effectief en efficiënt aan *meaningful stakeholder engagement* te laten doen.

Indien gewenst kunnen we nog meer voorbeelden bieden op thema's zoals (excessieve) overtijd, samenwerking, praktisch werken op leefbaar loon, praktische invulling van betekenisvolle stakeholder dialoog, het maken van een *cost-based* prijs door leveranciers die een leefbaar loon incorporeert.

We danken u voor uw werk en zien uit naar het nieuwe voorstel.

Met vriendelijke groet,

Alexander Kohnstamm

Directeur Fair Wear Foundation